

Nr 164.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning; given Stockholms slott den 11 april 1916.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907
angående stadsplan och tomtindelning.

Härigenom förordnas, att 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Stadsplan antages av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga men vare ej gällande, innan därom fattat beslut blivit av Konungen fastställt. Innan stadsplan antages, skall ägare av mark inom det område, vars planläggning är i fråga, lämnas tillfälle att yttra sig över uppgjort förslag till plan.

Väckes förslag, att för visst område särskilda bestämmelser skola meddelas i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande, skall i fråga om antagande och fastställande av sådana bestämmelser vad ovan stadgas äga motsvarande tillämpning.

I fråga om ändring eller utsträckande av stadsplan eller ändring av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande så ock om särskild plan för viss del av stadens område i övrigt gälle vad ovan är sagt. Dock skall stadsfullmäktiges eller allmän rådstugas beslut om jämkning av ringa betydenhet i byggnadskvarters gränser, gatuprofiler eller dylikt, där ej kronans rätt beröres, vara gällande, om beslutet av Konungens befallningshavande fastställs; och äge Konungens befallningshavande jämväl fastställa beslut om sådan jämkning av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande, som

föranledes därav, att stadsplan jämkas genom beslut, varå Konungens befallningshavande, enligt vad nu är sagt, meddelar fastställelse.

För område, som tillhör kronan, må stadsplan fastställas utan att vara av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga antagen; dock erhålle stadsfullmäktige eller allmän rådstuga före fastställande av sådan plan tillfälle att yttra sig över uppgjort förslag därtill. Väckes förslag, att för sådant område samtidigt med stadsplanens fastställande skola meddelas särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande, vare i fråga om ordningen för deras åvägbringande lag samma.

Stadsplan, som av ålder består eller före denna lags ikraftträdande blivit fastställd, skall fortfarande lända till efterrättelse, till dess ändring däri göres i den ordning nu är stadgad.

3 §.

Är stadsplan till större eller mindre del grundad på viss tomtindelning, som därmed står i omedelbart samband, eller äro särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande beroende av viss tomtindelning, skall den tomtindelning i sammanhang med stadsplanen eller med de särskilda bestämmelserna underställas Konungens prövning.

I andra fall tillkommer det stadens byggnadsnämnd att handlägga frågor om kvarters indelning i byggnadstomter; dock vare nämndens beslut ej gällande, innan det blivit av Konungens befallningshavande fastställt. Innan nämnden fattar beslut, skall ägare av mark, som av tomtindelningen beröres, lämnas tillfälle att yttra sig i ärendet, och må beslut, som angår kronan tillhörigt område, ej fastställas, utan att Konungen därtill givit lov.

9 §.

Har stadsplan för kronan tillhörigt område fastställts utan att vara av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga antagen, åligger det kronan att, i den mån de i planen upptagna gator, torg och andra allmänna platser skola upplåtas för allmänt begagnande, överlåta dem till staden utan ersättning, försatta i behörigt skick och fria från inteckning för fordran eller annan rätt.

Allmän väg, som enligt fastställd stadsplan ingår i gatumark, tillfalle staden utan ersättning.

36 §.

Vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för köping så ock för annan ort, för vilken på grund av förordnande, som enligt hittills gällande föreskrifter meddelats, byggnadsstadgan för rikets städer gäller.

Konungen må ock förordna, att denna lag skall äga motsvarande tillämpning för hamnplats, fiskläge eller annan ort med större sammanträngd befolkning; och medföre sådant förordnande enahanda verkan, som enligt hittills gällande lag följt utav förordnande om tillämpning av byggnadsstadgan för rikets städer. Konungens befallningshavande åligger att, när omständigheterna sådant förordnande påkalla, efter kommunalstämmas och ortsinvånarnas hörande, med anmälan därom till Konungen inkomma.

Då förordnande, varom nu är sagt, meddelas för någon ort, äger Konungen förklara, att med avseende å viss bebyggd del av dess område skall gälla vad i 2 § sägs angående stadsplan, som av ålder består. Inom det område i övrigt, för vilket sådant förordnande gäller, må icke, förrän stadsplan blivit fastställd, nybyggnad äga rum, med mindre Konungens befallningshavande för särskilt fall därtill giver lov. Är stadsplan icke fastställd för ort, som i 1 mom. sägs, vare i fråga om sådant förklarande och om förbud mot nybyggnad lag samma.

37 §.

Är större byggnadsverksamhet att förvänta inom område å landet, å vilket 36 § icke äger tillämpning, äger Konungen förordna, att stadsplan för området skall upprättas; och må inom område, för vilket sådant förordnande gäller, nybyggnad icke, förrän stadsplan blivit fastställd, äga rum, med mindre Konungens befallningshavande för särskilt fall därtill giver lov.

Framställning om förordnande, som nyss är nämnt, så ock om fastställande av stadsplan samt, där sådant för området i dess helhet eller viss del därav finnes lämpligt, jämväl av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande må göras av Konungens befallningshavande eller av områdets ägare. Ej må sådan fastställelse meddelas utan att områdets ägare blivit hörd.

Sedan stadsplan blivit fastställd, må nybyggnad ej ske å mark, som enligt planen skall ingå i gata, torg eller annan allmän plats. Varder sedermera förordnande, som i 36 § sägs, för området meddelat, skall stadsplanen jämväl i övrigt vinna omedelbar tillämpning inom området.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1916.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 7 april 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anförde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Hasselrot:

»Under den tid, lagen angående stadsplan och tomtindelning den 31 augusti 1907 varit gällande, har vid upprepade tillfällen fråga väckts om ändringar i eller tillägg till de däri meddelade bestämmelser. Särskilt har riksdagen, med föranledande av väckta motioner, flere gånger hos Kungl. Maj:t gjort framställningar i sådant syfte. Vidare hava inom den del av Kungl. Maj:ts kansli, som i regel har att handlägga de till Kungl. Maj:ts prövning hörande frågor om tillämpningen av nämnda lag, nämligen civildepartementet, gjorts vissa rön rörande förefintliga brister hos lagens nuvarande föreskrifter i olika avseenden. Jämväl från svenska stadsförbundet samt från fastighetsägarehåll har hemställan gjorts

om tillgodoseende av olika önskemål med avseende å stadsplanelagens reformering.

Vissa av de stadganden i nämnda lag, rörande vilka förändringar sålunda satts i fråga, äro emellertid av den fundamentala vikt, att rubbning i desamma icke gärna kan ske, utan att först genom särskilda sakkunniga eller på annat lämpligt sätt en allsidig utredning företagits rörande de avsedda ändringarnas behövlighet och verkan. Detta gäller i synnerhet de ändringsförslag, som avse sådana föreskrifter, vilka reglera rättsförhållandet mellan vederbörande samhälle och markägarna beträffande inlösnings- och ersättningsskyldighet m. m. Andra av de framkomna önskemålen äro åter av sådan art, att det kan dragas i tvivelsmål, huruvida ändringar i stadsplanelagen utgöra den lämpligaste formen för deras tillgodoseende. Beträffande samtliga nu avsedda frågor torde framdeles komma att för Kungl. Maj:t framläggas förslag till de åtgärder, som i varje särskilt fall kunna av omständigheterna påkallas. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att jag jämväl för egen del anser tiden nu vara inne för en genomgripande revision av stadsplanelagen, och det är därför min avsikt att, så snart förhållandena det tillåta, föreslå för ändamålet nödiga mått och steg.

Förutom de ändringar, varom jag nu talat, hava emellertid ifrågasatts vissa ändringar i lagen, vilka å ena sidan endast föga eller icke alls rubba de i lagen tillämpade grundprinciper eller ock rent av kunna sägas vara för dessas följdriktiga genomförande erforderliga, men å andra sidan visat sig påkalla ett snart genomförande i och för tillgodoseende av vissa praktiska ändamål. Hit höra de ändringar, vilka Kungl. Maj:t, på min hemställan, genom proposition den 14 mars 1916 förelagt riksdagen i sammanhang med framläggande av förslag till ny expropriationslagstiftning och vilka för övrigt i stort sett återfinnas redan i Kungl. Maj:ts genom proposition den 31 januari 1913 för riksdagen framlagda förslag i samma ämne. Jag ber nu att få påkalla uppmärksamhet för vissa andra frågor, vilka av olika skäl synts mig böra tagas under omprövning utan avvaktan å den mera genomgripande revision av stadsplanelagen, som, enligt vad jag nyss antytt, snart torde komma att igångsättas.

Härvid tillåter jag mig till en början att erinra om riksdagens skrivelse den 21 mars 1911 i ett hithörande ärende. I denna skrivelse anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke vad i 2 § andra stycket i lagen angående stadsplan och tomtindelning finnes

stadgat om jämkning av stadsplan samt i 3 § andra stycket om fastställande av sättet för byggnadstomternas användning och av tomtindelning må givas motsvarande tillämpning i fråga om sådana områden, som avses i 37 § nämnda lag, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Till stöd för denna anhållan, som föranletts av yrkande från enskild motionär, anförde riksdagen följande:

Då man genom stadgandena i 37 § stadsplanelagen ville bereda möjlighet för reglerande på sätt där angives av varje område å landet, varest större byggnadsverksamhet kunde förväntas, utan att den dock behövde vara igångsatt, hade framhållits, att man vid ett sådant reglerande ej borde gå alltför mycket i detalj. I enlighet därmed hade fastställandet av stadsplan för ett dylikt område ansetts endast böra medföra den verkan, att nybyggnad ej finge ske å mark, som enligt planen skulle ingå i gata, torg eller annan allmän plats. Först då sedermera större sammanträngd befolkning uppkommit å området, kunde förordnande att stadsplanelagen därå skall äga tillämpning meddelas i vanlig ordning och med vanlig rättsverkan. — Ändring av stadsplan, som nyss nämnts, måste, då annan föreskrift därom icke meddelats, antagas skola ske i samma ordning som planen fastställes, d. v. s. av Konungen efter framställning av Konungens befallningshavande eller av områdets ägare. Det av motionären avsedda stadgandet i lagens 2 §, att beslut om jämkning av ringa betydenhet i byggnadskvarters gränser, gatuprofiler eller dylikt skall, där ej kronans rätt beröres, vara gällande, om det av Konungens befallningshavande fastställes, syntes alltså ej äga motsvarande tillämpning i fråga om stadsplan, som ovan nämnts. — Ej heller syntes i fråga om sådan stadsplan kunna tillämpas övriga av motionären avsedda, i lagens 3 § meddelade bestämmelser, att om fastställande av visst sätt för byggnadstomternas användande samt av tomtindelning skall gälla vad i 2 § stadgas om fastställande av stadsplan. Beträffande fastställande av tomtindelning för område, som avses i 37 §, vore i 38 § stadgat, att detta skall ske av Konungens befallningshavande på framställning av områdets ägare. I fråga åter om fastställande av visst sätt för användande av byggnadstomterna å sådant område vore föreskrift icke meddelad. — Såväl omförmälda andra stycke i 3 § som även 38 § hade tillkommit på hemställan av det särskilda utskott vid 1907 års riksdag, som behandlade det då föreliggande förslaget till ifrågavarande lag. Det förra stadgandet hade tillsatts i syfte huvudsakligen, att stadsplans helgd skulle kunna beredas åt sådana strävanden angående förgårdar, fristående byggnader m. m., som präglade modern anläggning av städer

eller stadsliknande samhällen. Då tomtindelning oftast ansetts stå i så nära sammanhang med bestämmelserna härom, att bägge frågorna borde i ett sammanhang avgöras, hade jämväl ansetts böra medgivas, att frågan om tomtindelning finge behandlas på samma sätt som frågan om fastställande av stadsplan.

De skäl, som sålunda i nämnda hänseenden gjort sig gällande i fråga om städer och stadsliknande samhällen, syntes riksdagen äga giltighet även beträffande de av motionären avsedda områden. Detta så mycket mer som det just vore vid ett områdes första reglerande för bebyggande som det vore av vikt, att de nämnda anordningarna bleve tillämplade.

Vad anginge motionärens yrkande, att jämkning av stadsplan, som fastställts för av honom avsett område, i förekommande fall måtte kunna ske genom beslut av Konungens befallningshavande, ansåg riksdagen praktiska skäl tala för motionärens förslag även i denna del.

Då, på sätt framginge av 2 § andra stycket i ifrågavarande lag, hinder icke ansetts förefinnas att i fråga om sådana till stad hörande områden, som ligga utom dess egentliga stadsplan, men inom dess jurisdiktion, tillämpa liknande föreskrifter som de nu av motionären avsedda, d. v. s. de allmänna reglerna i lagens 2 och 3 §§, fann riksdagen någon avsevärdare svårighet icke böra möta för tillämpning av motsvarande bestämmelser även beträffande förevarande områden på landsbygden.

Över riksdagens berörda framställning infordrades yttranden från överståthållarämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshavande i samtliga länen. Dessa yttranden inkommo under loppet av åren 1911 och 1912. De flesta av de hörda myndigheterna hava tillstyrkt riksdagens förslag eller ock förklarat sig ej hava något att däremot erinra.

Den viktigaste innebörden i riksdagens förevarande framställning torde få anses vara den, att möjlighet skulle beredas att jämväl beträffande område, som i stadsplanelagens 37 § avses, fastställa sådana särskilda bestämmelser, som jämlikt 3 § 2 stycket i samma lag kunna av Kungl. Maj:t fastställas med avseende å sättet för byggnadstomternas användande inom stad eller annat samhälle, där lagen i sin helhet äger motsvarande tillämpning. Stadgandet i sistnämnda lagrum tillkom på grund av yrkande från enskild motionär, som därmed åsyftade, att stadsplans helgd skulle kunna beredas för sådana strävanden angående förgårdar, fristående byggnader m. m., som präglade modern planläggning av städer.

Beträffande områden, som i 37 § avses, kom något motsvarande stadgande icke att inflyta i lagen. Att så ej skedde torde måhända sammanhånga därmed, att man icke antagit, att stadgandet skulle erhålla någon större betydelse, varför man vid behandlingen av frågan icke ansett sig hava anledning att vid tillvaratagandet av motionärens idé gå längre än han själv ifrågasatte.

Den erfarenhet, som numera vunnits, har emellertid visat, att man grundligt misstagit sig i fråga om stadgandets vikt. I själva verket torde detsamma få anses såsom en av stadsplanelagens mera betydelsefulla nyheter. I samband med den utveckling, som på hithörande område försiggått, hava även olägenheterna av, att liknande reglering av bebyggandet inom områden, som i 37 § avses, icke med nuvarande stadganden kan ske, allt skarpare framträtt.

Särskilt gäller detta de bestämmelser om förgårdars anordnande, som enligt 3 § 2 stycket kunna meddelas. Vid bestämmande av bredden å gator, som skola anläggas inom stad eller därmed jämförligt samhälle, lända de allmänna grunder till efterrättelse, vilka kommit till uttryck i byggnadsstadgan för rikets städer. Av denna stadgas föreskrifter i § 13 mom. 1 framgår bl. a., att i ny stadsdel gata i allmänhet icke må läggas till mindre bredd än 18 meter, men undantagsvis må minskas till 12 meter. Vid fastställande av dessa mått torde man förnämligast hava haft för ögonen trafikens behov av gatuutrymme. Gatorna tjäna emellertid även en annan viktig uppgift än att förmedla den allmänna rörelsen. Genom stadgande av viss minsta bredd å gatorna vinnes ju tillika, att de å ömse sidor om gatorna belägna husen ej komma att ligga varandra alltför nära, vilket givetvis är av största betydelse med avseende å de däri inredda lägenheters tillgång på ljus och luft. Att även denna synpunkt vid byggnadsstadgans utarbetande beaktats, framgår av 2 mom. i dess 13 §, däri stadgas bl. a., att gata, vilken på ena eller båda sidorna begränsas av förgårdar till den bredd, att avståndet mellan husraderna blir minst 18 meter, må läggas till en bredd av endast 12 meter, där icke rörelsens behov eller andra omständigheter föranleda större gatubredd.

Under den tid, som förflutit sedan byggnadsstadgans utfärdande, har emellertid stadsplaneväsendet visat sig få en allt större användning jämväl för mindre villa- och egnahemssamhällen och dylikt, sålunda platser, där trafiken på gatorna i allmänhet är ringa och kräver endast föga utrymme, men där å andra sidan alla skäl tala för att genom anordnande av stort avstånd mellan huslinjerna å ömse sidor om gatorna göra tillgången på ljus och luft för byggnaderna så riklig som möjligt. För dylika samhällen såväl som för likartade områden inom stad finnes

intet skäl att fordra gatornas utläggande ens till 12 meters bredd. Då med hänsyn till kostnaderna för gatas utläggande och underhåll ett anordnande av onödigt breda gator måste anses såsom ett olämpligt betungande av dem, som dessa kostnader komma att drabba, vare sig detta bliver markägarna eller vederbörande samhälle, har man i dylika fall i stället sökt tillgodose kravet på avstånd mellan husraderna genom att förordna, att tomterna å ömse sidor om gatorna icke må bebyggas inom visst avstånd från gatulinjen. Härigenom har man vunnit, att gatorna i sådana fall, varom nu är fråga, kunnat nedbringas ända till allenast 6 meters bredd. Möjligheten att meddela förordnande om förgårdar av angivet slag har givetvis, även om den före stadsplanlagens införande icke helt saknades, dock genom denna lags bestämmelser väsentligt ökat därigenom att dylikt förordnande enligt lagen erhållit oomtvistlig civilrättslig verkan.

Behovet av bestämmelser i nu antydd riktning torde emellertid ingenstädes hava framträtt i högre grad än just beträffande sådana områden, varom i 37 § sägs. Frånsett vissa undantagsfall, såsom då stadsplan enligt nämnda paragraf fastställs för platser i närheten av stad, å vilka omständigheterna göra ett mera stadsliknande bebyggande lämpligt, torde dessa områden i regel hava eller avses att få en utpräglad karaktär av egnahemssamhällen. I ett förhållandevis stort antal av de fall, där stadsplan för dylika områden underställts Kungl. Maj:ts prövning, hava även framställningar gjorts om anordnande av smala gator med förgårdar å ömse sidor. Just i dessa fall har emellertid det svaret måst lämnas, att stadsplanlagen icke lämnar rum för ett fastställande av förgårdar (vad beträffar nu gällande byggnadsstadga, är denna som bekant ej heller tillämplig å dylika områden), och då i följd härav garanti för tillräckligt avstånd mellan huslinjerna saknats, har följden i många fall blivit den, att de ingivna planerna icke kunnat vinna fastställelse. Försök hava gjorts att på omvägar nå fram till samma resultat, som man med förgårdarna avsett att vinna. Särskilt har den utvägen anlåtats att genom servitut fastslå, att viss bredd av tomterna närmast gatorna icke får bebyggas. Då emellertid en servitutsbestämmelse kan genom en överenskommelse mellan de direkt intresserade parterna eller genom exekutiv försäljning upphöra, har denna utväg ansetts ej erbjuda tillräcklig trygghet i sådana fall, då enskilda upplåtit området till bebyggande; endast i ett par fall, då tomtupplåtaren varit Stockholms stad, har erforderlig säkerhet för servitutets framtida bestånd ansetts föreligga. Jämväl de övriga bote-medel, som försökts, hava av olika skäl befunnits olämpliga.

Visserligen kan det invändas, att det för en markägare, som önskar

med stöd av 37 § få stadsplan fastställd för ett område å landet, icke innebär någon omedelbar olägenhet att såsom gata beteckna hela det område, som anses erforderligt för att skilja byggnadslinjerna å ömse sidor om gatan. Fastställandet av nämnda område såsom gata har ju enligt lagen ingen annan verkan, än att nybyggnad ej må ske å ifrågasvarande mark. Denna utväg har även tillrätts vederbörande i fall, då fastställelse å stadsplan av ovan angivna skäl måst vägras. Det är emellertid att märka, att, om området sedermera genom förordnande, som i 36 § av lagen sägs, eller på annat sätt kommer under lagens tillämpning, stadsplanen jämväl i övrigt skall vinna omedelbar tillämpning inom området. Det blir då nödigt att snabbt söka åvägabringa ändring i stadsplanen, avseende inskränkning i gatornas bredd och utläggande av förgårdar, vilka därefter skola läggas till tomterna. Att denna utväg medför vissa olämpliga konsekvenser, torde sålunda få medgivnas.

Vad nu har sagts om behovet av att kunna inom dylika områden fastställa förgårdar, som icke få bebyggas, gäller även, om än i mindre grad, beträffande ett flertal andra bestämmelser med avseende å sättet för byggnadstomternas användande och särskilt sådana, som hava betydelse för villasamhällen i allmänhet, såsom beträffande byggnaders höjd och våningsantal, byggnadsavstånd till granntomt, gårdsrums areal och dylikt.

Det kunde ifrågasättas, huruvida icke Kungl. Maj:t med stöd av 41 § 1 stycket i lagen kunnat utfärda föreskrifter till avhjälpande av här ifrågasvarande oförnekliga missförhållande. Nämnda lagrum innehåller, att Konungen meddelar de närmare föreskrifter, som må anses erforderliga i fråga om stadsplans och tomtindelningens uppgörande, om byggnadsnämnds sammansättning och åligganden samt om bebyggande av stad, köping och annat område, som i lagen avses. I de förslag, som avgivits i fråga om innehållet i den tillämnade nya byggnadsstadgan för riket, hava i själva verket upptagits bestämmelser rörande bebyggandet av sådana områden å landet, som i 37 § stadsplanlagen avses. Även om i en byggnadsstadga vissa allmänna bestämmelser för dylika områden kunna införas, ligger det dock i sakens natur, att åtskilliga frågor icke lämpligen kunna regleras annat än med tagen hänsyn till de inom varje ort gällande särskilda förhållanden. Detta reglerande torde lämpligast ske i stadsplaneväg, helst för områden av här ifrågasvarande slag, beträffande vilka icke gärna, såsom för städer och liknande samhällen är fallet, en för orten lämpad byggnadsordning kan supplerande ställas vid byggnadsstadgans sida. Härjämte må ej förbises

den stora vikten därav, att stadsplans helgd kan beredas ifrågavarande bestämmelser. Härtill kommer även, att den nya byggnadsstadgans utfärdande måhända icke på någon tid kan väntas komma att äga rum och att ett utbrytande av bestämmelserna rörande områden, som i 37 § avses, i här omförmälda delar icke lämpligen lärer kunna ske, då dessa i flera avseenden vila på allmänna grunder, som genomgå förslagen till ny byggnadsstadga i deras helhet, och prövningen av ärendet i övrigt således därigenom skulle kunna föregripas.

Med hänsyn till vad jag nu anfört och då, enligt vad jag inhämtat, nya fall, där olägenheter av nu antydda brist i lagstiftningen vållas, nu föreligga till prövning i civildepartementet, har jag ansett mig icke böra underlåta att framlägga förslag till denna brists undanröjande på det enda sätt, varpå detta följdriktigt torde kunna ske, nämligen genom införande av lämpliga ändringar i stadsplanlagen.

Riksdagens nu ifrågavarande framställning avser emellertid, att stadgandena i 3 § 2 stycket i stadsplanlagen skulle vinna tillämpning för områden av här avsedda slag jämväl i vad nämnda stadganden innefatta föreskrift därom, att om antagande och fastställande av tomtindelning för område, för vilket särskilda byggnadsbestämmelser skola tillämpas, skall, där så nödigt prövas, gälla vad i 2 § är sagt om antagande och fastställande av stadsplan.

Med anledning härav ber jag att få erinra därom, att den motionär, som, på sätt nyss blivit sagt, gav uppslaget till införande i 3 § stadsplanlagen av nuvarande andra stycket däri, för sin del föreslog den vanliga stadsplaneprocédurens tillämpande endast beträffande de av honom ifrågasatta särskilda bestämmelserna. Det särskilda utskott, som behandlade saken, ansåg det emellertid böra uttryckligen utsägas, vad utskottet antog vara motionärens mening, att i här avsedda fall, där så nödigt finnes, jämväl tomtindelningens antagande och fastställande skall ske, på sätt om antagande och fastställande av stadsplan är stadgat. Tomtindelningen, anförde utskottet härvid, stode nämligen oftast i sådant samband med de föreslagna särskilda bestämmelserna, att båda frågorna borde på en gång avgöras.

Jämväl denna åsikt torde höra till dem, som grundligt jävats av erfarenheten. Medan numera knappast någon stadsplan av större omfattning antages eller fastställs utan att vara åtföljd av särskilda bestämmelser med avseende å sättet för byggnadstomternas användande, lärer det endast i sällsynta fall hava inträffat, att dylika bestämmelser ansetts stå i sådant oupplösligt samband med viss tomtindelning, att

dennas fastställande med nödvändighet förutsattes för godkännandet av byggnadsbestämmelserna.

Redan med stöd av nu angivna erfarenhetsrön torde det alltså kunna fastslås, att ett införande i lagen av föreskrifter, enligt vilka tomtindelning inom område, som i 37 § sägs, skulle i vissa fall på grund av sitt samband med särskilda byggnadsbestämmelser för området underställas Kungl. Maj:ts prövning, icke är av något mera trängande behov påkallat. Härtill kommer emellertid, att det från erfaret stadsplanetekniskt håll satts i fråga, huruvida icke rent av ovannämnda för städer och liknande samhällen nu gällande föreskrift om sökande av Kungl. Maj:ts fastställelse å tomtindelning borde upphöra. På de skäl, som anförts till stöd för detta förslag, torde jag ej här behöva närmare ingå. Redan det nu sagda torde innefatta tillräcklig anledning att åtminstone icke för närvarande ifrågasätta något utsträckande till nya fall av skyldigheten att i samband med särskilda byggnadsbestämmelsers underställande hänskjuta frågor om tomtindelning till Kungl. Maj:ts prövning.

Såsom nämnt, avsåg riksdagen även, att vad i 2 § andra stycket i stadsplanelagen är stadgat om jämkning i stadsplan, nämligen att sådan i visst fall kan av Kungl. Maj:ts befallningshavande fastställas, skulle givas tillämpning å områden av här ifrågavarande art. Rörande denna del av riksdagens framställning har Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus län anmärkt, att en dylik bestämmelse i verkligheten icke syntes bliva av någon vidare praktisk betydelse. I övrigt hava erinringar mot detta förslag framställt av *dels* överståthållarämbetet, som anför bland annat, att ett stadgande i angivna syfte syntes vara obehöfligt, enär, om vid något enstaka tillfälle inom område, som avses i 37 § av ovannämnda lag, behov skulle yppas att i stadsplan vidtaga jämkning av ringa betydenhet i byggnadskvarters gränser, gatuprofiler eller dylikt, framställning därom kunde göras hos Kungl. Maj:t, som det torde tillkomma att på framställning av någon vederbörande och efter övriga vederbörandes hörande vidtaga erforderlig ändring vare sig av större eller mindre omfattning i områdets stadsplan, *dels ock* Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län, som efter anmärkande bland annat av att här ej, såsom vid stadsplans fastställande i allmänhet, följer skyldighet för något samhälle att erlægga löseskilling för till gata utlagd mark, anser det kunna ifrågasättas, huruvida icke med hänsyn till enskildes rättssäkerhet även frågor om jämk-

ning i stadsplan för dylikt område borde bliva föremål för Kungl. Maj:ts bedömande.

För min egen del får jag framhålla, att jag åtminstone beträffande den närvarande tiden delar den av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus län uttalade åsikt i fråga om den ringa praktiska betydelsen av en bestämmelse i här senast antydd riktning. Enligt vad jag erfarit, har fråga om ändring i sådan stadsplan, som i 37 § avses, ännu endast i ett par fall underställts Kungl. Maj:ts prövning. Vid sådant förhållande torde det åtminstone för närvarande icke få anses otillbörligt betungande för vederbörande att, såsom gällande bestämmelser måste anses föranleda, även vid fråga om mindre jämkning söka Kungl. Maj:ts godkännande. Och då därjämte den av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län gjorda anmärkningen utan tvivel förtjänar ett visst beaktande, samt för övrigt en ändring, sådan som den nu ifrågavarande, måhända förutsätter även andra kompletteringar och ändringar, vartill eljest föga anledning synes föreligga, har jag ansett riksdagens framställning i nu berörda del icke för närvarande böra föranleda något förslag från min sida.

Såsom en sammanfattning av vad jag om nu ifrågavarande riksdagsskrivelse yttrat får jag sålunda anföra, att jag anser densamma för närvarande böra föranleda förslag till ändring i stadsplanelagen endast i vad angår beredande av möjlighet till fastställande av särskilda bestämmelser med avseende å sättet för byggnadstomternas användande inom sådant område, som avses i 37 § av nämnda lag.

Jag övergår härefter till att skärskåda frågan, i vilken form föreskrifter till vinnande av nämnda syftemål lämpligen böra i lagen införas. Detta torde enklast kunna ske därigenom att andra stycket i 37 §, vilket handlar bl. a. om sättet för fastställande av stadsplan för område, varom där stadgas, utvidgas därhän, att vad där säges om stadsplan kommer att gälla även med avseende å särskilda bestämmelser av nu ifrågavarande slag. Emellertid har vid förberedande granskning av frågan anmärkts, att den hävdvunna termen 'särskilda bestämmelser med avseende å sättet för byggnadstomternas användande' här vore mindre lämplig, enär densamma skulle passa in endast på sådana fall, då Kungl. Maj:ts befallningshavande, med begagnande av den i 38 § stadsplanelagen medgivna rätt, fastställt tomtindelning för området. Det bör nämligen ihågkommas, att tomtindelning här icke, såsom i stad och därmed jämförligt samhälle, utgör en regelmässig förutsättning för

rätten att bygga. Så snart stadsplan fastställts för område, beträffande vilket förordnande enligt 37 § meddelats, är enligt lagen byggnadsverksamheten därstädes åter fri, allenast med den inskränkning, som följer av förbudet att bebygga mark, ingående i gata, torg eller annan allmän plats. Huruvida en markägare sedermera vill påkalla tomtindelning eller icke, är enligt 38 § helt och hållet överlämnat till hans fria skön. Av förarbetena till stadgandet i 38 §, vilket tillsattes av ovannämnda särskilda utskott i anledning av enskild motionärs framställning, framgår, att med nämnda stadgande åsyftats att bereda markägaren tillfälle att inom området tillämpa tomträttsinstitutet. Är markägaren icke därtill sinnad, bortfaller egentligen för honom varje anledning, att påkalla Kungl. Maj:ts befallningshavandes fastställelse å tomtindelning för området. Frågan, om byggnadsbestämmelser för området böra fastställas, är däremot givetvis oberoende av, huruvida tomtindelning i dylik teknisk bemärkelse sker. Väl är det sant, att en indelning av området i mindre lotter för bebyggande i verkligheten likväl äger rum, i den mån området exploateras, och att de härvid med eller utan vederbörlig lantmåteriför rättning avskilda särskilda lotterna väl kunna enligt allmänt språkbruk förtjäna benämningen tomter. Men då i lagen förekommer en viss procedur, genom vilken tomtindelning kan ske, synes det vara lämpligt att i lagen förbehålla benämningen tomt för sådana lotter, vid vilkas bestämmande denna procedur kommit till användning. Ett sådant tillvägagångssätt stämmer ock väl med stadgandena om tomträttsinstitutet och de under förarbetena till dessa stadganden gjorda uttalanden.

Det torde sålunda kunna fastslås, att ovannämnda term, som på sin förutvarande plats i lagen väl kunde försvaras, icke lämpar sig för anbringande i lagens 37 §. I anledning härav och då det givetvis icke kan tillrådas att för ett institut, som i realiteten är avsett att i de olika fallen hava samma innehåll, använda skilda benämningar på olika ställen i samma lag, uppstår den frågan, huruvida icke enhetlighet i berörda hänseende skulle kunna vinnas genom den gamla termens modifiering därhän, att den kommer att passa för båda de olika fallen. Härvid är då att märka, att, såsom redan ovan framhållits, de särskilda bestämmelser, varom här är fråga, ingalunda i regel stå i något sådant nödvändigt sammanhang med fastställandet av tomtindelning, att därav kan för dem påkallas en benämning, som särskilt är ägnad att framkalla föreställning om ett dylikt sammanhang. Utöver vad jag nyss anfört vill jag endast erinra därom att, sedan för ett område stadsplan och särskilda bestämmelser med avseende å sättet för byggnadstomternas användande, men icke tomtindelning, av Kungl. Maj:t fastställts, det väl kan inträffa, att

bebyggande av området sker, innan någon tomtindelning ännu verkställt, nämligen för det fall att Kungl. Maj:ts befallningshavande, med stöd av 6 § sista punkten, därtill givit tillstånd, utan att det för sådan händelse lärer falla någon in att ifrågasätta, att de särskilda bestämmelserna icke skulle för ett dylikt byggnadsföretag äga tillämpning. Att det nu ifrågavarande uttrycket valts, torde måhända hava sammanhängt med den av mig förut berörda missuppfattning i fråga om stadgandets innebörd, vartill man vid lagens tillkomst gjorde sig skyldig. Det synes då icke oberättigat att nu begagna tillfället att i detta hänseende verkställa en ändring, som bringar jämväl bestämmelsen i 3 § 2 stycket i bättre överensstämmelse med verkliga förhållandet.

Det visar sig dock förenat med vissa svårigheter att härvid finna det lämpligaste uttrycket. Detta sammanhänger med den omständigheten, att olika meningar gjort sig gällande med avseende å den rätta innebörden av den hittills i lagen använda beteckningen. Vid sådant förhållande och då det icke torde vara lämpligt att i detta sammanhang upptaga dessa olika meningar till prövning, enär de frågor de beröra utan tvivel tillhöra dem, som tarva ett grundligare skärskådande, än vad hittills kunnat ske, har jag, efter överbägande av saken, stannat vid att föreslå den ändring, som synes mig medföra den minsta rubbningen av nuvarande ordalag, nämligen ett utbytande av ordet 'byggnadstomterna' mot uttrycket 'byggnadskvarteren'.

Jag anser mig härvid böra ytterligare understryka, att den av mig föreslagna ändringen uteslutande avser att undanröja den oegentlighet, som ett bibehållande av uttrycket 'byggnadstomterna' i detta sammanhang skulle innebära, och sålunda icke i någon mån är avsedd att lämna något svar på de tvistefrågor, varom jag nyss talat.

Då sålunda en omformulering av lagens stadganden i 3 § 2 stycket ändock skall ske, har jag, med hänsyn till den av mig redan påpekade oegentligheten däri, att ifrågavarande stadganden, i vad de avse särskilda bestämmelser av antydd art, hopkopplats med stadgandena om tomtindelning, ansett mig böra undersöka, om ej stadgandet om nämnda särskilda bestämmelser lämpligen samtidigt härmed skulle kunna flyttas från sin nuvarande plats i avdelningen om tomtindelning till någon av lagens två första paragrafer, vilka handla om stadsplan. Anledningen till, att stadgandet upptogs i 3 §, torde hava varit — förutom att detta av motionären i ämnet påyrkades — den, att då i stadgandet talades om *byggnadstomternas* användande, man ansåg sig kunna inrymma detsamma först i avsnittet om tomtindelning. Med nu föreslagen omformulering

bortfaller detta skäl, och en överflyttning av angiven art synes därför i samband med denna omformulering vara lämplig.

Härför tala även följande omständigheter. Nu gällande byggnadsstadga synes förutsätta, att inom området för fastställd stadsplan huvudsakligen endast ett byggnadssätt skall ifrågakomma, nämligen det så kallade slutna byggnadssättet. Någon tanke på att redan från början avfatta reglerna för bebyggandet efter särskilda ändamål eller de olika stadsdelarnas mer eller mindre centrala belägenhet synes icke hava föresvävat stadgans författare. Under sådana förhållanden torde något egentligt behov av att i sammanhang med fastställande av stadsplanen fastslå särskilda byggnadsbestämmelser icke föreligga. Nu åter utgår man vid uppgörande av stadsplan från helt andra förutsättningar. Allt efter det föreliggande behovet avsätts särskilda områden för olika ändamål såsom bostads-, magasins- och fabrikskvarter. I de avlägsnare stadsdelarna föreskrives såsom regel det öppna byggnadssättet. Det är då klart, att de byggnadsbestämmelser, som (civilrättsligt) skola normera de särskilda områdenas användande för speciella ändamål, böra fastställas på samma gång som själva planen. Men stadgandet har då också sin naturliga plats i den avdelning av lagen, som innehåller bestämmelserna om stadsplan.

Skall en överflyttning av ifrågavarande stadgande ske, uppstår den frågan, om detsamma i sin nya form bör inrymmas i lagens 1 eller 2 §. Logiskt och lagtekniskt sett vore det måhända lämpligast att upptaga stadgandet i 1 §, d. v. s. att göra byggnadsbestämmelserna till en integrerande del av stadsplanen. Emellertid har uttrycket stadsplan fått en specifik användning för att beteckna den å karta uppritade planen, och någon ändring i denna begreppsbestämning torde ej finnas anledning att söka åvägabringa. Härjämte är att märka, att 1 § i sin nuvarande lydelse stadgar endast vissa skyldigheter i fråga om stadsplans upprättande och innehåll, medan antagandet av särskilda bestämmelser åtminstone till formen icke är eller torde böra bliva obligatoriskt. Den enklaste utvägen synes vara att i stället införa stadgandet såsom ett särskilt stycke i 2 §, och denna utväg anser jag mig böra förorda.

Härav bliver jämväl en följd, att första punkten i nuvarande andra stycket i 2 § bör utvidgas att avse jämväl ändring av de en gång fastställda särskilda bestämmelserna.

I samband härmed har uppkommit fråga, huruvida icke den Kungl. Maj:ts befallningshavande nu i andra punkten av sistnämnda stycke medgivna rätten att fastställa beslut om ringa jämkning i stadsplan borde förbindas med en dylik rätt för Kungl. Maj:ts befallningshavande även

beträffande beslut om mindre jämkning av de särskilda bestämmelserna. Behov härav lärer stundom hava visat sig i sådana fall, då Kungl. Maj:ts befallningshavande haft att pröva frågor om jämkning i stadsplanen, berörande kvarter, för vilket särskilda bestämmelser fastställts. Det synes mig lämpligt att en ändring i antydd riktning företages. Denna torde dock icke böra givas större räckvidd, än att Kungl. Maj:ts befallningshavande skall äga att fastställa sådan jämkning av de särskilda bestämmelserna, som föranledes därav, att stadsplan jämkas genom beslut, varå Kungl. Maj:ts befallningshavande meddelar fastställelse.

Borttagandet ur 3 § av stadgandet om de särskilda bestämmelserna medför även vissa andra ändringar i denna paragraf. Såsom jag redan förut berört, har det ifrågasatts, att bestämmelsen om skyldighet att i visst fall i samband med underställande av särskilda bestämmelser söka Kungl. Maj:ts fastställelse jämväl å tomtindelning skulle upphävas. Jag anser mig emellertid icke i detta sammanhang böra inlåta mig på denna fråga, utan tillåter mig i stället föreslå, att denna bestämmelse i sak lämnas orubbad, men för vinnande av större enkelhet i avfattningen inarbetas i första stycket av 3 §, varigenom paragrafens nuvarande andra stycke kan helt utgå.

Ännu en fråga kräver emellertid i detta sammanhang en närmare behandling, nämligen spörsmålet om, huru en effektiv övervakning skall kunna ske därav, att de bestämmelser, som fastställas beträffande bebyggandet av område, som i 37 § avses, verkligen efterlevas. Beträffande dylika bestämmelser i stad eller därmed jämförligt samhälle torde, då föreskrifterna i 39 § stadsplanlagen om sättet för vinnande av rättelse i fall av nybyggnads företagande i strid mot vissa av lagens stadganden icke omfatta överträdelse av sådana bestämmelser, tillsynen å deras efterlevnad vara avsedd att ske allenast på det sätt, att byggnadsnämnden skall vid prövning av ansökan om byggnadslov ävensom sedermera under byggnadsarbetets fortgång tillse att de särskilda bestämmelserna efterlevas och därvid i mån av behov betjäna sig av de tvångsmedel byggnadsstadgan lämnar. För område, som avses i 37 §, äro föreskrifterna om byggnadsnämnd ej tillämpliga, och någon möjlighet att genom val konstituera en sådan myndighet föreligger för övrigt icke. Den övervakande myndighet, som åligger allmän åklagare, torde icke kunna anses tillfyllest, då det gäller tillämpningen av särskilda byggnadsbestämmelser. Föreskrifterna i 39 § torde för övrigt icke heller för dylikt område böra göras tillämpliga å överträdelse av bestämmelser av nämnda art. Ej heller förefinnas för närvarande föreskrifter om skyldighet att vid byggnadsföretag inom området söka byggnadslov. Dylika före-

skrifter torde emellertid icke kunna undvaras, därest iakttagandet av meddelade byggnadsbestämmelser skall kunna behörigen övervakas. En förutsättning för den ifrågasatta lagändringen synes därför vara att på administrativ väg konstitueras någon övervakande myndighet, som kan ersätta byggnadsnämnden. I det av vederbörande kommitté avgivna förslaget till ny byggnadsstadga § 81 finnes upptaget stadgande, att Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle i visst fall beträffande område, som här avses, meddela förordnande för lämplig person att övervaka efterlevnaden av gällande föreskrifter. Ett dylikt stadgande torde emellertid icke vara tillfyllest. Om det skall erhålla tillräcklig effektivitet, torde det bära kompletteras med föreskrifter om skyldighet att söka byggnadslov och om böter för den, som bygger utan lov eller i strid med meddelade föreskrifter. Chefen för civildepartementet har även förklarat sig hava för avsikt att, om mitt förslag antages, för Kungl. Maj:t framlägga förslag till författningsbestämmelser i antydd riktning, vilket torde kunna ske antingen i den blivande nya byggnadsstadgan eller, om denna, såsom antagligt är, ej tillräckligt snart kan bliva utfärdad, genom särskild författning. En sådan torde icke i någon mån kunna anses föregripa prövningen av den nya byggnadsstadgans bestämmelser i övrigt.

Jag övergår härefter till en annan punkt, beträffande vilken anledning att nu föreslå en ändring i stadsplanlagen synes mig föreligga.

I det förslag till stadsplanlag, som år 1904 avgavs av de därför utsedda kommitterade, stadgades i § 2, att ansökan om fastställelse av stadsplan finge göras, förutom av vederbörande samhälle, även av annan, som visade sig vara ägare till hela det område, varå planen vore avsedd att tillämpas. I motiveringen till detta stadgande anförde kommitterade bland annat följande:

Enligt byggnadsstadgan vore uppgörande av stadplan helt och hållet samhällets ensak. Ägare av jord inom ett samhälles jurisdiktion kunde icke, även om hans mark aldrig så väl ägnade sig för bebyggande, mot samhällets bestridande få stadsplan fastställd över densamma, och det låte tänka sig, att samhället begagnade sin makt härutinnan till att avpressa jordägaren allt för dryg ersättning för sitt medgivande.

Vidare anförde kommitterade, att, om även ett dylikt medgivande kunde få tillämpning inom en stads område för en trakt, som kunde anslutas till stadsplanen, torde det dock huvudsakligen komma till an-

vändning för platser å landsbygden, vilka ägnade sig för ett tätare bebyggande.

Rätt att göra framställning om ändring i den uppgjorda stadsplanen ansågo kommitterade däremot icke kunna medgivas enskild jordägare i annat fall än om planen ännu icke i någon mån kommit till verkställighet. Denna rätt fastslogs för övrigt icke uttryckligen i förslaget text, vilken för ändring av gällande stadsplan alltid förutsätter beslut av samhället, men torde hava ansetts i det antydda fallet ligga i sakens natur. Av kommitterades uttalanden synes framgå, att sådan rätt i allt fall ansågs begränsad till sådan plan, som på ansökan av enskild jordägare blivit fastställd.

I gengäld mot den fördel, enskild jordägare finge i följd av sådan stadsplans genomförande, ansågo sig kommitterade kunna ålägga honom vissa skyldigheter. Kommitterade föreslogo nämligen i 4 § av förslaget, att, om stadsplan fastställts på ansökan av annan än samhälle, det skulle åligga jordägaren att, i den mån han ville genomföra planen och innan bebyggande finge ske, ej mindre upplåta marken till erforderliga, i planen upptagna gator, torg och andra allmänna platser, fri från in-teckning, än även tillhandahålla gatorna och de allmänna platserna vederbörligen iordningställda och försedda med nödiga avloppsledningar.

Vid ärendets föredragning i statsrådet den 29 september 1905 anförde dåvarande chefen för justitiedepartementet, att beträffande den av kommitterade föreslagna rätt för enskild jordägare att erhålla fastställelse av stadsplan över honom tillhörigt område i flera av de över kommittéförslaget avgivna utlåtandena uttalats betänkligheter emot att låta denna bestämmelse gälla jämväl i fråga om ägare av jord inom stads område. Därigenom skulle stadens myndigheter berövas möjligheten att utöva kontroll över byggnadsverksamhetens utsträckning ävensom opåräknade utgifter för belysning, polisbevakning och dylikt vållas staden. Med hänvisning till kommitterades uttalande, att ett medgivande sådant som det föreslagna huvudsakligen torde komma till användning för platser å landsbygden, vilka ägnade sig för ett tätare bebyggande, anförde departementschefen vidare, att stadgandets tillämpning därför med hänsyn till de uttalade betänkligheterna syntes böra inskränkas till landsbygden. — Enligt det för riksdagen framlagda förslaget, som sedermera i dessa avseenden lagfästes, är enskild jordägare ej berättigad att söka fastställelse å stadsplan i annat fall än det, som avses i lagens 37 §, nämligen beträffande område å landet, där större byggnadsverksamhet är att förvänta, men å vilket 36 § icke äger tillämpning. Såväl för stad som för alla andra samhällen, där enligt sist-

nämnda paragraf stadsplanlagen äger eller förklarats skola äga motsvarande tillämpning, gäller således, att stadsplan icke kan fastställas i annat fall, än då den blivit av samhället självt antagen.

Med enskild tomtägare är i nu förevarande avseende kronan likställd.

Emellertid synes det kunna sättas i fråga, huruvida de betänkligheter, som, enligt vad nyss anförts, föranlett angivna inskränkning i markägares rätt att söka fastställelse å stadsplan, icke i själva verket tillmättes en större betydelse, än de vid närmare granskning visa sig förtjäna. Den första invändningen, nämligen att stadens myndigheter skulle, genom att enskild markägare kunde utan deras medgivande få stadsplan fastställd, berövas möjligheten att utöva kontroll över byggnadsverksamhetens utsträckning, synes till sin innebörd ej vara fullt klar. Även i dylikt fall komme ju stadsplanen att i avseende å sin beskaffenhet underkastas prövning av Kungl. Maj:t efter hörande av vederbörande sakkunniga myndighet, överintendentsämbetet. Denna prövning skulle förvisso, även i brist på uttryckligt stadgande därom, komma att i varje fall föregås av vederbörande kommunala myndigheters hörande över ansökningen. Dessa bleve därvid i tillfälle att förebringa all den utredning, de kunde finna önskvärd, i fråga om planens lämplighet eller olämplighet, exempelvis med avseende å dess anslutning till närliggande redan planlagda områden eller dess anpassning efter de grunder, som måhända redan av samhället kunde hava utstakats med avseende å planläggningen av andra områden i samma trakt. Även till dylika omständigheter tages nämligen vid stadsplaners fastställande all hänsyn. Är nu stadsplanen så beskaffad, att den efter en dylik allsidig prövning kan vinna Kungl. Maj:ts godkännande, lärer något berättigat intresse för samhället att under åberopande av behovet av dess kontroll över byggnadsverksamhetens utsträckande förhindra stadsplanens fastställande icke kunna anses föreligga.

Vad så angår farhågorna för samhällenas belastande med opåräknade utgifter för belysning, polisbevakning och dylikt, torde väl dessa få anses vara i viss mån överdrivna. Att dylika kostnader, och det till avsevärda belopp, kunna uppkomma, vill jag ej förneka. Men dessa kostnader torde å andra sidan i regel uppkomma först i den mån området verkligen bliver bebyggt, och då har ju å andra sidan samhället genom de nybyggda fastigheterna vunnit nya värdefulla skatteobjekt. För övrigt böra just i detta sammanhang observeras de särskilda förmåner, som kommitterade såsom vederlag för det ifrågasatta undantaget från samhällets ensambeslutanderätt i fråga om stadsplanen avsågo att bereda

detsamma genom åläggandet för markägaren att utan inskränkning till samhället kostnadsfritt överlåta alla gator, torg och andra allmänna platser, vederbörligen iordningställda och försedda med nödiga avloppsledningar.

Medan sålunda samhället genom det föreslagna undantaget knappast kan befaras bliva utsatt för att råka i någon ekonomiskt eller annorledes mindre gynnsam situation, synes å andra sidan samhällets monopol på rätten att antaga stadsplaner vara i betänklig grad ägnat att fresta samhället till att med begagnande därav söka förmå en jordägare, som önskar få sitt område planlagt, att till gengäld därför göra ännu mera vittgående eftergifter till samhällets förmån, än vad enligt kommitterades förslag skulle i ovan angivna fall jordägaren åläggas. Detta har givetvis icke varit stadsplanelagens mening. Redan kommitterade åberopade emellertid, såsom redan nämnts, till stöd för sitt förslag faran för missbruk i sådan riktning; och exempel därpå lära sedermera icke hava helt saknats.

Med hänsyn till vad jag nu anfört anser jag mig icke sakna skäl att uttala, att vid en blivande mera genomgripande omarbetning av stadsplanelagen frågan om markägares rätt att söka fastställelse å stadsplan torde böra upptagas till förnyad prövning. För det närvarande anser jag mig dock icke böra i denna punkt föreslå någon ändring beträffande enskilda markägare i allmänhet, enär den rubbning i hittills gällande regler, som därav skulle bliva en följd, synes mig tillhöra dem, som förutsätta en grundligare utredning, än den som nu står mig till buds, särskilt med hänsyn därtill, att det i saknad av dylik utredning ej kan fullt bedömas, i vilken mån ett praktiskt behov av sådan ändring verkligen föreligger. Det kan ju exempelvis tänkas, att en dylik utredning skulle giva vid handen, att den förutsättning för undantagets tillämpning, som består däri, att sådana områden, som lämpa sig för planläggning i nu angiven ordning, skola förekomma förenade i en enda ägares hand, åtminstone beträffande enskilda jordägare i vanlig mening så sällan föreläge, att undantaget för deras del därför bleve av alltför ringa praktisk betydelse.

I ett avseende råder emellertid intet tvivel om, att nyss angivna förutsättning för undantagets tillämpning i flera fall föreligger, nämligen beträffande kronan tillhörig mark. Vad jag förut anfört till bemötande av den uppfattning i frågan, som vid stadsplanelagens tillkomst gjorde sig gällande, äger även beträffande kronans mark full giltighet; och särskilt torde det ligga i öppen dag, att samhällenas förmenta behov av kontroll över byggnadsverksamhetens utsträckning, då det gäller mark,

som i vederbörlig ordning planlägges, ännu mindre för kronans än för annan jordägares mark kan vara av någon verkligt trängande beskaffenhet. Under sådana förhållanden och då det givetvis är ett allmänt intresse av största vikt, att kronans utnyttjande av sin mark icke onödigtvis försvåras, tvekar jag icke att föreslå en sådan ändring i stadsplanelagens stadganden, att kronan förbehålles rätt att för henne tillhörig mark inom stad eller annat område, där lagen gäller, få stadsplan fastställd utan att densamma blivit av vederbörande kommunala representation antagen.

Denna ändring torde bäst kunna ske genom att bestämmelse härom införes i ett nytt stycke i lagens 2 §. För undanröjande av alla farhågor för, att vederbörande samhällen icke skulle lämnas tillfälle att yttra sig över förslag till sådan stadsplan, får jag föreslå, att i samma stycke införes en föreskrift, som uttryckligen giver dem rätt härtill.

Då varje stadsplan kan beröra även sådana markägares rätt, som hava sin jord tätt utanför stadsplanens gränser, kan fråga uppstå, om ej i här förevarande fall borde stadgas rätt för dessa att varda i ärendet hörda. Lagens nuvarande ståndpunkt är emellertid den, att sådan rätt tillförsäkrats endast ägare av mark *inom* det område, vars planläggning är i fråga. I administrativ väg har dock, jämte det att sistnämnda markägare berättigats att, om de äro kända och boende inom riket, genom särskilda kallelsebrev erhålla underrättelse om stadsplaneförslaget, tillika föreskrivits att i ortstidning skall införas kungörelse om samma förslag, vilket därefter skall under minst en månad hållas för allmänheten tillgängligt. Härigenom kunna även sådana jordägare, vilkas mark, utan att vara belägen inom området, likväl har ett sådant läge, att stadsplanefrågan för dem blir av vikt, erhålla kännedom om förslaget och bliva i tillfälle att yttra sig därom. Ifrågavarande stadganden i sin nuvarande avfattning torde icke kunna anses tillämpliga å det fall, att stadsplaneärendet i nu ifrågasatt ordning kommer under ortsmyndigheternas prövning. Det torde därför vara lämpligt, att, i samband med utfärdandet av den ifrågasatta ändringen i lagen, i administrativ väg meddelas föreskrifter om kungörande på sist angivna sätt även av stadsplaneförslag, som väckts i nu förevarande ordning.

Att vad nu har sagts om stadsplan även bör gälla beträffande särskilda bestämmelser i avseende å användande av byggnadskvarteren inom sådant kronan tillhörigt område, varom här är fråga, då sådana bestämmelser förekomma till prövning samtidigt med stadsplanen, lär utän vidare motivering vara klart. Mindre tydligt synes vara, huruvida även beträffande antagande av särskilda bestämmelser i annat fall eller

om ändring i stadsplan eller särskilda bestämmelser för kronan tillhörigt område det ifrågasatta undantaget bör få gälla. Såsom jag redan framhållit, ansågo kommitterade i princip rätten till ändring böra förbehållas samhället ensamt. Det intresse, som för jordägaren kan påkalla rätt att utan samhällets medgivande få stadsplan fastställd, torde icke med samma kraft göra sig gällande i fråga om ändring i den en gång fastställda planen. Utan att förbise, att fall kunna tänkas, då en jordägare skulle kunna genom samhällets likgiltighet eller vägrade medverkan hindras från en högst nödig befunden ändring i planen, därest han för vinnande av fastställelse därå är beroende av samhällets medgivande, har jag dock icke nu ansett mig böra till kronans förmån föreslå något undantag av större omfattning än såvitt angår fastställande av stadsplan å förut ej planlagd mark och i samband därmed av särskilda byggnadsbestämmelser.

Det torde emellertid vara skäligt, att rätten att utan samhällets beslut få stadsplan fastställd motsvaras av ökade skyldigheter för den, som därav kommer i åtnjutande. En bestämmelse i detta syfte torde kunna införas såsom ett nytt första stycke i lagens 9 §. I fråga om berörda skyldigheters omfattning har jag dock, i motsats mot kommitterade, icke ansett mig böra gå längre, än att kronan ålägges att, i den mån de i planen upptagna gator, torg och andra allmänna platser skola upplåtas för allmänt begagnande, överlåta dem till staden utan ersättning, försatta i behörigt skick och fria från in-teckning för fordran eller annan rätt. Frågan om tidpunkten för sådant upplåtande läser få bedömas enligt föreskrifterna i 29 §.

Någon skyldighet att anlägga avloppsledningar synes däremot ej i lagen böra kronan åläggas. Beträffande iordningställandet av gatorna erinrar jag om kommitterades uttalande, att i detta avseende de inom varje samhälle gällande föreskrifter måste lända till efterrättelse, dock så, att, därest olika slag av gatubeläggningsämnen äro medgivna, jordägaren är berättigad att använda det för honom billigaste.

Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten på en punkt, där stadsplanelagens bestämmelser i nuvarande form föranlett en oegentlighet, som, då nu ändock lagens stadganden bliva föremål för ändring, synes mig icke böra få orubbad kvarstå.

Enligt byggnadsstadgans § 50 ägde Kungl. Maj:ts befallningshavande, då sådant av omständigheterna påkallades, förordna, att vad i nämnda stadga är föreskrivet om stad skulle i tillämpliga delar gälla bland annat även för hamn, fiskeläge och annat ställe med större sam-

manträngd befolkning. Beslutet skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning. Om, efter det dylikt förordnande meddelats och av Kungl. Maj:t faststälts, förändrade förhållanden skulle göra förordnandets upphävande önskvärt, ansågs något hinder icke föreligga för ett sådant upphävande, vilket i så fall ansågs böra ske i samma ordning, som förordnandet tillkommit, nämligen genom ett av Kungl. Maj:ts befallningshavande meddelat beslut, varå sedermera erhöles Kungl. Maj:ts fastställelse. Liknande bestämmelser gälla i fråga om tillämpning inom område å landet av ordningsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgan för riket föreskrifter rörande stad.

I 36 § av stadsplanelagen föreskrefs sedermera, att vad i nämnda lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning bland annat för sådan ort, för vilken på grund av dittills gällande föreskrifter byggnadsstadgan för rikets städer förklarats skola gälla. I samma paragraf tillades Konungen rätt att förordna om lagens tillämpning för hamnplats, fiskeläge eller annan ort med större sammanträngd befolkning, för vilken Kungl. Maj:ts befallningshavande anmält, att omständigheterna påkalla sådant förordnande; och skulle detsamma medföra enahanda verkan, som enligt dittills gällande lag följt utav förordnande om tillämpning av byggnadsstadgan.

Sedermera inkom till Kungl. Maj:t en framställning från Lomma municipalsamhälle, för vilket enligt nådigt brev den 12 september 1900 bland annat byggnadsstadgan gällde. Samhället anhöll däri om upphävande tillsvidare av förordnandet om byggnadsstadgans tillämpning inom samhället, enär stadsplanelagen komme att för samhället medföra alltför betungande kostnader.

På anledning av uppkommen tvekan om Kungl. Maj:ts formella befogenhet att bifalla denna ansökan inforrades i ärendet justitiekanslersämbetets yttrande. Ämbetet anförde därvid, att nådigt bifall till ansökningsen icke skulle medföra den av samhället önskade påföljden, befrielse från tillämpningen av stadsplanelagen. I denna av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna lags 36 § första stycket stadgades nämligen, att lagen skulle äga motsvarande tillämpning för ort, för vilken på grund av dittills gällande föreskrifter byggnadsstadgan för rikets städer förklarats skola gälla, och redan då stadsplanelagen utfärdades, hade dylikt förklarande meddelats för samhället genom nådiga brevet den 12 september 1900. Rätt att meddela dispens från berörda stadgande i stadsplanelagen hade ej heller blivit Konungen tillagd.

I enlighet med justitiekanslersämbetets sålunda uttalade uppfattning fann Kungl. Maj:t ansökningsen icke kunna bifallas.

Den uppfattning om lagens rätta tolkning, som sålunda gjort sig gällande, är med hänsyn till ifrågavarande stadgandes avfattning otvivelaktigt riktig. Lika otvivelaktigt synes emellertid vara, att densamma de lege ferenda innebär en orimlighet, som i många fall måste kunna medföra materiellt synnerligen stötande resultat. Huruvida detta i nu relaterade fall var händelsen, vill jag lämna därhän. Säkert är, att andra fall inträffat, där stadgandet medfört mycket olämpliga praktiska konsekvenser. För ett sådant fall vill jag lämna en närmare redogörelse.

Genom nådigt brev den 25 april 1902 hade Kungl. Maj:t fastställt ett av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Stockholms län meddelat beslut, att ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan samt hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad skulle i tillämpliga delar gälla för visst närmare angivet område vid Stocksunds järnvägsstation. Genom nådigt brev den 15 juli 1904 fastställdes regleringsplan för samhället.

Sedermera hade Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 31 december 1909 dels fastställt sådan ändring i nämnda plan, att ett område om 37 ar 50 kvadratmeter skulle därur uteslutas, dels ock medgivit, att samhällets återstående område finge från 1910 års början såsom en kommun för sig bilda en från Danderyds socken i övrigt avskild köping, benämnd Stocksund.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll därefter Kungl. Maj:ts befallningshavande, att, då anledning numera saknades att för ifrågavarande obetydliga område om 37 ar 50 kvadratmeter bibehålla tillämpningen av stadsplanelagen och byggnadsstadgan, i den mån nämnda författningar fortfarande vore för området gällande, Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för upphörande av samma författningars tillämpning på berörda område.

I samband härmed hade Kungl. Maj:ts befallningshavande genom särskilt beslut förordnat, att ordnings- och brandstadgarna samt hälsovårdsstadgans föreskrifter om stad skulle omedelbart upphöra att gälla för ifrågavarande område. Detta beslut underställdes Kungl. Maj:ts prövning och vann även fastställelse.

Kungl. Maj:ts befallningshavandes framställning om upphävande av stadsplanelagens och byggnadsstadgans tillämpning fann dåvarande chefen för civildepartementet icke med nu gällande bestämmelser kunna bifallas; men då det å andra sidan syntes lämpligt att genom en lagändring möjlighet bereddades för upphävande i ett fall, sådant som det förevarande, av ifrågavarande författningars tillämpning, anhöll departementschefen i skrivelse till dåvarande chefen för justitiedepartementet,

att denne måtte taga frågan i öfvervägande och därefter vidtaga de åtgärder, som kunde finnas erforderliga.

Även jag finner, såsom redan antytts, en lagändring härutinnan vara synnerligen önskvärd. Denna torde kunna enklast ske därigenom att i 36 § första stycket av stadsplanelagen det nuvarande uttrycket 'ort, för vilken på grund av hittills gällande föreskrifter byggnadsstadgan för rikets städer förklarats skola gälla', utbytes mot 'ort, för vilken på grund av förordnande, som enligt hittills gällande föreskrifter meddelats, byggnadsstadgan för rikets städer gäller'.

I sammanhang härmed har jag ansett mig böra föreslå mindre förändringar av liknande art dels i sista stycket av samma paragraf och dels i 37 § första stycket.

I enlighet med de grunder, jag nu angivit, har jag låtit inom justitiedepartementet utarbета förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning, därvid jämväl i vissa av de paragrafer, som av ändringarna beröras, smärre redaktionsförändringar verkställts.»

Departementschefen uppläste härefter ifrågavarande lagförslag, som var av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, samt hemställde, att lagrådets utlåtande över nämnda förslag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907
angående stadsplan och tomtindelning.

Härigenom förordnas, att 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Stadsplan antages av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga men vare ej gällande, innan därom fattat beslut blivit av Konungen fastställt. Innan stadsplan antages, skall ägare av mark inom det område, vars planläggning är i fråga, lämnas tillfälle att yttra sig över uppgjort förslag till plan.

Väckes förslag, att för visst område särskilda bestämmelser skola meddelas i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande, skall i fråga om antagande och fastställande av sådana bestämmelser vad ovan stadgas äga motsvarande tillämpning.

I fråga om ändring eller utsträckande av stadsplan eller ändring av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande så ock om särskild plan för viss del av stadens område i övrigt gälle vad ovan är sagt. Dock skall stadsfullmäktiges eller allmän rådstugas beslut om jämkning av ringa betydenhet i byggnadskvarterers gränser, gatuprofiler eller dylikt, där ej kronans rätt beröres, vara gällande, om beslutet av Konungens befallningshavande fastställles; och äge Konungens befallningshavande jämväl fastställa beslut om sådan jämkning av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande, som

föranledes därav, att stadsplan jämkas genom beslut, varå Konungens befallningshavande, enligt vad nu är sagt, meddelar fastställelse.

För område, som tillhör kronan, må stadsplan fastställas utan att vara av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga antagen; dock erhålle stadsfullmäktige eller allmän rådstuga före fastställande av sådan plan tillfälle att yttra sig över uppgjort förslag därtill. Väckes förslag, att för sådant område samtidigt med stadsplanens fastställande skola meddelas särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande, vare i fråga om ordningen för deras åvägabringande lag samma.

Stadsplan, som av ålder består eller före denna lags ikraftträdande blivit fastställd, skall fortfarande lända till efterrättelse, till dess ändring däri göres i den ordning nu är stadgad.

3 §.

Är stadsplan till större eller mindre del grundad på viss tomtindelning, som därmed står i omedelbart samband, eller äro särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande beroende av viss tomtindelning, skall den tomtindelning i sammanhang med stadsplanen eller med de särskilda bestämmelserna underställas Konungens prövning.

I andra fall tillkommer det stadens byggnadsnämnd att handlägga frågor om kvarters indelning i byggnadstomter; dock vare nämndens beslut ej gällande, innan det blivit av Konungens befallningshavande fastställt. Innan nämnden fattar beslut, skall ägare av mark, som av tomtindelningen beröres, lämnas tillfälle att yttra sig i ärendet, och må beslut, som angår kronan tillhörigt område, ej fastställas, utan att Konungen därtill givit lov.

9 §.

Har stadsplan för kronan tillhörigt område fastställts utan att vara av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga antagen, åligger det kronan att, i den mån de i planen upptagna gator, torg och andra allmänna platser skola upplåtas för allmänt begagnande, överlåta dem till staden utan ersättning, försatta i behörigt skick och fria från in-teckning för fordran eller annan rätt.

Allmän väg, som enligt fastställd stadsplan ingår i gatumark, tillfalle staden utan ersättning.

36 §.

Vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för köping så ock för annan ort, för vilken på grund av förordnande, som enligt hittills gällande föreskrifter meddelats, byggnadsstadgan för rikets städer gäller.

Konungen må ock förordna, att denna lag skall äga motsvarande tillämpning för hamnplats, fiskläge eller annan ort med större sammanträngd befolkning; och medföre sådant förordnande enahanda verkan, som enligt hittills gällande lag följt utav förordnande om tillämpning av byggnadsstadgan för rikets städer. Konungens befallningshavande åligger att, när omständigheterna sådant förordnande påkalla, efter kommunalstämmas och ortsinvånarnas hörande, med anmälan därom till Konungen inkomma.

Då förordnande, varom nu är sagt, meddelas för någon ort, äger Konungen förklara, att med avseende å viss bebyggd del av dess område skall gälla vad i 2 § sägs angående stadsplan, som av ålder består. Inom det område i övrigt, för vilket sådant förordnande gäller, må icke, förrän stadsplan blivit fastställd, nybyggnad äga rum, med mindre Konungens befallningshavande för särskilt fall därtill giver lov. Är stadsplan icke fastställd för ort, som i 1 mom. sägs, vare i fråga om sådant förklarande och om förbud mot nybyggnad lag samma.

37 §.

Är större byggnadsverksamhet att förvänta inom område å landet, å vilket 36 § icke äger tillämpning, äger Konungen förordna, att stadsplan för området skall upprättas; och må inom område, för vilket sådant förordnande gäller, nybyggnad icke, förrän stadsplan blivit fastställd, äga rum, med mindre Konungens befallningshavande för särskilt fall därtill giver lov.

Framställning om förordnande, som nyss är nämnt, så ock om fastställande av stadsplan samt, där sådant för området i dess helhet eller viss del därav finnes lämpligt, jämväl av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande må göras av Konungens befallningshavande eller av områdets ägare. Ej må sådan fastställelse meddelas utan att områdets ägare blivit hörd.

Sedan stadsplan blivit fastställd, må nybyggnad ej ske å mark, som enligt planen skall ingå i gata, torg eller annan allmän plats. Varder sedermera förordnande, som i 36 § sägs, för området meddelat, skall stadsplanen jämväl i övrigt vinna omedelbar tillämpning inom området.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1916.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd tisdagen
den 11 april 1916.*

Närvarande:

Justitieråden	BERGMAN, SJÖGREN,
Regeringsrådet	PALMGREN,
Justitierådet	DYBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 7 april 1916, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat *förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av biträdande föredraganden i civildepartementet Wilhelm Hilarion Wistrand.

I anledning av förslaget avgåvos följande yttranden.

2 §.

Justitieråden *Sjögren* och *Dyberg*:

Det i fjärde stycket givna stadgandet avser efter ordalydelsen varje område, som tillhör kronan. Emellertid kan ett område, som tillhör kronan, innehavas av enskild eller menighet med sådan rätt, att kronan, ändock att dess äganderätt är formellt bevarad, icke kan anses hava något intresse av frågan om fastställelse av stadsplan för området. Så är t. ex. händelsen med städernas donationsjordar, så vitt kronans äganderätt till dem är formellt bevarad. Endast i det fall, att området,

som tillhör kronan, också av kronan disponeras, synes kronan såsom ägare av området hava det intresse av stadsplans fastställelse, som ligger till grund för den till kronans förmån meddelade undantagsbestämmelsen i fjärde stycket. En förklaring rörande bestämmelsens räckvidd i nämnda avseende synes vara påkallad, då meningen icke gärna kan vara att giva stadgandet en så vidsträckt tillämpning, som dess lydelse kan föranleda.

9 §.

Lagrådet:

I anledning av vad i förslagets motivering framhållits om skyldighet att anlägga avloppsledningar torde böra erinras, att det i 9 § i fråga om gator, torg och andra allmänna platser begagnade uttrycket *behörigt skick* måste äga samma betydelse som motsvarande uttryck i 29 §. Huru sistnämnda uttryck bör förstås, framgår av stadgandet i första punkten av andra stycket i 30 §. Någon anledning att vid det nya stadgandet i 9 § meddela någon avvikande bestämmelse synes ej föreligga.

Ur protokollet:

•
Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
tisdagen den 11 april 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Hasselrot, lagrådets utlåtande över det den 7 innevarande april till lagrådet remitterade förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll anförde departementschefen:

»I anledning av vad två av lagrådets ledamöter anmärkt rörande innebörden av det i 2 § 4 stycket i förslaget förekommande uttrycket 'område, som tillhör kronan' anser jag mig böra framhålla, att jag till fullo delar den av dem uttryckta uppfattningen, att sådan jord, som, om än under formellt bevarande av kronans äganderätt, blivit till enskild eller menighet upplåten i form av donationsjord eller eljest på sådant

sätt, att kronan icke kan göra gällande någon rätt att disponera jorden, icke bör från kronans sida göras till föremål för några sådana åtgärder, varom i det här avsedda stadgandet är fråga. Emellertid torde det väl vara uteslutet, att någon statens myndighet skulle vilja åt stadgandet giva en vidsträcktare tillämpning än sålunda angivits. Vid sådant förhållande torde ovannämnda anmärkning icke påkalla någon ändring i det av mig framlagda lagförslagets lydelse.

Vad lagrådet i fråga om innehållet i 9 § erinrat lärer ej heller vara av beskaffenhet, att någon ändring i förslagets text därav behöver föranledas.»

Departementschefen hemställde härefter, att ifrågavarande lagförslag måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle till riksdagen avlätas nådig proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Hultman.